

HØRSHOLM KOMMUNE

Fredningsforslag til

Rungsted Fiskerleje

Indhold

Litteraturliste:	2
Baggrund for forslaget:	3
Fredningsforslagets afgrænsning:.....	3
Beskrivelse af fredningsområdet:	3
Landskab	3
Natur	4
Kulturhistorie:	4
Kampen om retten til arealet:	7
Johannes Ewald.....	8
Holger Drachmann	8
Karen Blixen	8
Offentlig adgang.....	10
Frednings- og planlægningsmæssige forhold:	10
Zonestatus:.....	10
Kommuneplan:.....	11
Lokalplan:	12
Eksisterende fredninger:.....	12
Natura 2000 og Bilag IV-arter	12
Natura 2000	12
Bilag IV-arter	13
Øvrige planforhold	13
Kortbilag 1: Fredningsafgrænsning	16

Litteraturliste:

Christensen, C: *Hørsholms historie fra 1305 til 1875. Kbh. 1878 (1976)*

Grandjean, Louis E.: *Rungsted Fiskerleje* side 79-97 i Handels- og Søfartsmuseets Årbog 1952

Moustgaard, H. Poul: *At vove for at vinde. Dansk fiskeri skildret af A.J. Smidth 1859-63.* Udgivet og med indledning af Poul Moustgaard. Grenaa 1987

Rosted, H. C.: *Holger Drachmann og Rungsted-Fiskerne* side 27-30 i Jul i Nordsjælland 1. Aargang Julen 1941

Topsøe-Jensen: *Rungsted-fiskerleje i de sidste årtier før det fik havn 1976.*

Baggrund for forslaget:

Hørsholm Kommune fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til fredning af Rungsted Fiskerleje i Hørsholm Kommune, i alt ca. 0,27 hektar. Som der redegøres nærmere for i forslaget, rummer Rungsted Fiskerleje enestående kulturhistoriske- og landskabsværdier som gennem fredningsforslaget søges sikret og videreformidlet.

Kommunalbestyrelsen i Hørsholm Kommune besluttede den 27. februar 2023 at igangsætte en fredningssag for stejle- og bådpladsen i Rungsted også kaldet Rungsted Fiskerleje, matr.nr. 4a, 4æ og vejmatrikel nr. 7000k og 7000ad, Rungsted By, Rungsted.

Rungsted Fiskerleje rummer både kulturhistoriske- og landskabelige værdier. Hensigten med fredningsforslaget er at sikre området mod tilstandsændringer, sikre offentlighedens adgang og sikre den kulturhistoriske- og landskabelige værdi arealerne udgør.

Rungsted fiskerleje udgøres af tre matrikler, matr.nr. 4a, 4æ og vejmatrikel nr. 7000k og 7000ad, Rungsted By, Rungsted. Arealet er omkranset af villaer med tilhørende haver. Rungsted Fiskerleje fremstår i dag med højt græs og de karakteristiske stejler og et tjærebord. Det samlede areal udgør i alt ca. 0,27 ha.

En del af de kulturhistoriske værdier handler om at Rungsted Fiskerleje har været omdrejningspunktet for en stor del af Rungsteds historie. Her kan blandt andet nævnes livet der udspandt sig i 1700-tallet blandt fiskerne, og at området igennem tiden har været et centralt mødested for store danske forfattere. De landskabelige værdier består i at arealet er et af de eneste offentligt tilgængelige grønne åndehuller langs Rungsted Strandvej, hvor der er kig ud over og adgang ned til Øresund. Derudover er arealerne også en del af et større kulturlandskab bestående af området rundt om Rungstedlund, Rungstedgård, Rungstedladegård og høfden på søterritoriet som vidner om det gamle Rungsted

Fredningsforslagets afgrænsning:

Fredningsforslaget omfatter matr.nr. 4a, 4æ og vejmatrikel 7000k og 7000ad, Rungsted By, Rungsted. Fredningsforslagets nærmere afgrænsning fremgår af kortbilag 1. Matr.nr. 4a og 4æ er privat ejet. Matr.nr. 7000k og 7000ad er ejet af Hørsholm Kommune.

Beskrivelse af fredningsområdet:

Landskab

Landskabet langs Rungsted Strandvej bærer præg af at være et fuldt udbygget område langs Øresunds kyst. Området er udbygget med villaer og dertil hørende haver. Der er derfor ikke mange offentlige grønne åndehuller, med kig ud over Øresund tilbage langs Rungsted Strandvej.

Visuelt fremstår Rungsted Strandvej meget lukket, da flere villaer har valgt at placere både levende og faste hegn i skel ud til vejen. Flere af hegnene er af en størrelse så de forhindrer udsigten ud over Øresund. Ved den foreslåede fredning af arealerne er der mulighed for at få et kig ud til Øresund.

Nordvest for området ligger et andet fredet område, Rungstedlund. Denne fredning har til formål at sikre Karen Blixens gamle have som museumshave samt fuglereservat. I denne fredning er der særligt fokus på naturen og landskabet rundt om Rungstedlund. De foreslåede fredede arealer bygger videre på disse intentioner og skaber en forbindelse ud til Øresund.

I umiddelbar tilknytning til de foreslåede fredede arealer vidner de omkringliggende huse om den udvikling Rungsted har gennem gået med det forskellige udbygningsperioder. De ældste huse er tilbage fra sidste halvdel 1700-tallet og så frem til det seneste hus der opført i 2021. Landskabet rundt om de foreslåede fredede arealer bærer derfor præg af mere en 300 års byudvikling.

Natur

De foreslåede fredede arealer har aldrig været bebygget og har, frem til de omkringliggende huse blev bygget fremstået som strandeng. Eftersom arealet har været brugt til vedligeholdelse af fiskernes garn, har arealets beplantning højst sandsynligt bestået af lave græsser og urter.

I dag fremstår de arealerne med en mellemhøj græsbevoksning, der slås to gange årligt.

Kulturhistorie:

Det foreslåede fredede areal rummer en rig kulturhistorie, der trækker tråde tilbage i historien. Området er et af de sidste overlevende vidnesbyrd om over 300 års kulturhistorie, fra kampen om retten til arealet og, som inspirationskilde for Johannes Ewald, Holger Drachmann og Karen Blixen, hvor Rungstedfiskerne har været omdrejningspunktet.

I 1700-tallet var fiskerne jordløse husmænd, der selv byggede deres huse på fæstede jordlodder.¹ Det var Hørsholm og Sophienberg slottes store forbrug af fisk, der gav muligheder for at tjene penge på fiskeriet.² Fiskeriet foregik i små både direkte fra stranden, hvor fiskerne havde bygget såkaldte bådekåse af kampesten. En kås/bådekås er en primitiv, dobbelt stensætning/mole vinkelret på kysten, der giver læ på en landingsplads, hvor man trækker mindre fiskerbåde op. Altså en slags "minihavn".³

---

¹ Grandjean, Louis 1952 side 81

² Grandjean, Louis 1952 side 82-83

³ Grandjean, Louis 1952

Billede 1: Rungsted Fiskerleje ca. 1890 - Hørsholmarkivet, Museum Nordsjælland

Med tiden førte isskruninger, materialevandring og storme til at minihavnen var i så dårlig forfatning at der var behov for en ny løsning. Efter en stormflod i 1824 bliver der bygget to høfder, en syd for den havn der er der i dag og en nord for. Den sydlige høfde er stadig synlig i dag og ligger ude i havet udfor matr.nr. 4a.⁴

Billede 2: Den gamle anløbsbro i Rungsted, ca. 1910 - Hørsholmarkivet, Museum Nordsjælland

---

⁴ C. Christensen side 272- 273

Høfderne fungerede som kystsikring. Rungstedfiskerne gjorde brug af høfderne til at indrette en lille havn ud fra den sydlige høfde. Denne havn fungerede som fiskernes havn i 100 år indtil den nye havn kunne tages i brug i 1924.

I forlængelse af den lille havn lå fiskernes stejlepladser. Næst efter havet var stejlepladserne fiskernes vigtigste arbejdsplads. En stejleplads skulle være plan og med fast grund, for at stejlerne kunne stå solidt. Stejlerne er de lodrette pæle, som blev rammet ned i jorden og brugt til at hænge fiskernes garn op på.

Når fiskerne kom ind fra Øresund, hentedes de våde garn på trækvogne eller trillebøre. De blev kørt til stejlepladserne, hvor de blev hængt op. Herefter blev de kvistet med en kvistekæp. Det vil sige, at man slog på garnene med en kæp for at fjerne muslinger eller andet, mens de endnu var våde. Når garnene hængte på stejlerne, var de strakt ud, og man kunne derfor se, om der var revet huller i dem af fisk eller ved, at de havde hængt fast i havbunden. Eventuelle skader blev repareret. Man sagde, at man bødede dem.

Tidligere tiders garn bestod af organisk materiale, såsom hør og bomuld. Det betød, at de på forskellig vis skulle imprægneres. Det blev for det meste også gjort på stejlepladserne. De mindre garn blev kogt i såkaldte barkkedler. De større blev behandlet på såkaldte tjærelad, hvoraf et eksemplar kan ses på stejlepladsen vest for Strandvejen.

Et tjærelad bestod af en gryde eller et kar, som blev sat på en ovn. Tjæren blev opvarmet i karret og garnet nedsænket i den varme tjære. Garnet sugede nu tjæren til sig. Derefter brugte man den store rulle til at hejse det nu meget tunge garn op med, så det kunne ligge på det store tjærelad og dryppe af, så den overfløddige tjære kunne løbe tilbage i kedlen. Endelig blev garnet bredt ud på græsset eller hængt op på stejlerne for at tørre. At det var et hårdt og beskidt arbejde, siger sig selv.

Stejlepladserne var også fiskersamfundenes mødested, hvor også koner og børn kom, fordi de deltog i arbejdet. Pladserne blev en slags torv, hvor de tidlige landligere mødte fiskerne

Billede 3: Garnene ordnes på stejlepladsen i Rungsted (Rungsted Strandvej) Det gule hus har nr. 96 på Strandvejen og ejes af gross. Spangenberg. Huset var tidligere rødkalket (1977) - Hørsholmarkivet, Museum Nordsjælland

Billede 4: Barkekedlen" i Rungsted. Fra venstre ses: 1) Carl Mineur, 2) Vuggo Nielsen (bror til Ole Nielsen) d. 1941, 3) Hans "Marie" - han hed egentlig Hans Jørgensen, 4) Chr. Nielsen (Fr. Nielsens far), 5) Johan Mineur, 6) Svend Jensen , 7) Theodor Nielsen, 8) Chr. Jensen. Billedet findes i museets årsskrift 1976 "Rungsted Fiskerleje" side 37. (1860-1890) - Hørsholmarkivet, Museum Nordsjælland

Kampen om retten til arealet:

Aron Anton David købte i 1821 Rungstedlund. I 1842 købte han Rungstedgård. Senere fulgte Folehavegård og Sømandshvile. Desuden fik han med tilbagevirkende kraft legaliseret nedlæggelsen af seks gårde, der havde ligget under Rungstedgård og Rungstedlund. Desuden erhvervede han fiskerhuse, således at han sad på næsten hele Rungsted, derunder de to stejlepladser.

Omkring 1860 bortauktionerede staten retten til et fiskestade ud for Rungsted. Fiskerne mødte op og bød, men gav op, da A.A. David erklærede, at den rettighed ville han have, om den så skulle koste flere tusinde rigsdaler. Han købte den omtalte rettighed for næsen af fiskerne, hvorefter han kunne afkræve fiskerne en årlig afgift for adgangen til at bruge fiskestadet.⁵

Råderetten over stejlepladserne langs Øresund var tit og ofte genstand for stridigheder. Således også i Rungsted; men i en aftale mellem fiskerne og Rungstedgårds ejer, A.W. Dinesen, fra 1882 lejede fiskerne stejlepladserne og slæbepladsen ved kysten af ejeren for en meget lav leje. Aftalen betød, at fiskerne anerkendte Rungstedgårds ejendomsret. Til gengæld var lejemålet uopsigeligt fra begge sider, så længe lejerne eller deres efterkommere beboede den sydlige del af Rungsted og drev fiskeri.⁶

⁵ Smidth side 198-199 i Moustgaard.

⁶ Grandjean 1952 side 94-95.

Resterne af det gamle havneanlæg i Øresund, som er fredet, optrækspladsen og de to stejlepladser, som omfattes af fredningsforslaget, er de sidste synlige rester af Rungsted Fiskerleje fra 18- og 1900-tallet, som var en vigtig del af lokalområdet historie. De er et enestående udgangspunkt for formidling af denne historie, som i øvrigt kan bidrage til et nuanceret billede af dansk fiskeris historie, som omfattende andet og mere end de store fiskerlejers historie.

Johannes Ewald

En af Danmarks mest kendte digtere, Johannes Ewald (1743-81), boede 1773-75 i Rungsted. Ifølge den "autoriserede" litteraturhistorie, Dansk Biografisk Leksikon, boede han på Rungsted Kro, Rungstedlund; men ifølge Grandjean tæt på stejlepladserne.^{7 8}

I et af sine mest kendte digte besynger han "Rungsteds Lyksagligheder", der også er titlen på digtet. Det er skrevet i 1773, men først trykt i 1775. Det er en hyldest til skaberværket generelt, men Rungsted har inspireret ham til digtet.

Holger Drachmann

Holger Drachmann (1846-1908) boede først i Vedbæk (omkring 1880) og siden i Rungsted på Rungsted Kro og i lang tid færdedes han dagligt blandt fiskerne. I adskillige af Holger Drachmanns fortællinger fra disse år møder vi Rungstedfiskerne, ligesom det fortælles, at han holdt festtalen ved fisker Niels Olsens og hans hustrus guldbryllup (1898), og at man ved den lejlighed sang en sang forfattet af Drachmann.^{9 10}

Karen Blixen

Karen Blixen (1885-1960), den verdenskendte danske forfatter, boede størstedelen af sit liv i Rungsted på Rungstedlund, der i dag rummer Karen Blixen-museet. I perioden, hvor hun opholdt sig i Afrika, kom hun endog til Danmark på en længere ferie, hvert fjerde år.

Allerede omkring 1905 tegnede Karen Blixen et portræt af en mand med sydvest, som man måske kan tolke som et portræt af en Rungstedfisker. Langt senere, nemlig i 1924, malede Karen Blixen et portræt af Eleri, en gammel kikuyu. Hun skrev, at hun malede ham, fordi hun i hans ansigts bygning og udtryk fandt lighed med gamle almuetyper i sit eget folk. De almuetyper, hun tænkte på, kan meget vel være Rungstedfiskerne.

Ved hendes begravelse afleverede fiskerne i fællesskab en krans med bånd med hilsen fra fiskerne. Hvor meget hun omgikkes fiskerne, er svært at sige; men fra sin barndom havde hun arvet sin smag for fisk – især torsk, som hun købte af fiskerkonerne. Hun omtaler dem i et interview i Fyns Tidende i 1958 således: "De gamle fiskerkoner i Rungsted, som jeg husker fra min barndom. Emma, Mathilde, Anna og mange flere kom med deres kurve på ryggen og solgte fisk, og hvor meget mon de fik ud af det? Når de så havde gået den lange dagtur med deres tunge kurve, kom de hjem og skulle passe deres hus og deres børn. Jo, de var koner. Jeg har inviteret 12-15 af de gamle fiskere fra Rungsted op til mig på søndag, fordi jeg syntes, det var morsomt at se dem hos mig..."¹¹

---

⁷ Grandjean 1952 side 94-95.

⁸ Topsøe-Jensen side 9-11

⁹ Rosted : Holger Drachmann og fiskerne side 27

¹⁰ Topsøe-Jensen side 14-15

¹¹ Oplysningerne om Karen Blixen og fiskerne stammer fra direktør Elisabeth Nøjgaard fra Karen Blixen Museet.

I dag er det foreslåede fredede areal samt den bevarede stensætning fra kystsikringen/molen et enestående og meget vigtigt vidnesbyrd om Rungsteds historie. De bidrager til et lokalt, historisk kulturmiljø i sammenhæng med såvel de øvrige strandarealer som de tilstødende områder op omkring Rungsted Ladegård. Såvel Øresund som Rungsted Ladegårds stadig eksisterende, ubebyggede jorder har i den forbindelse historisk dannet rammen om bydannelsen i Rungsted, idet Rungsted-fiskerne tjente deres udkomme dels ved at høste fra havet og dels ved at fungere som landarbejdere på ladegårdens jorder. Sammenhængen mellem hav, strand, stejlepladser og ladegårdsjorder har dermed været afgørende for Rungsteds dannelse og udvikling, og det er af enestående værdi for lokalmiljøet, at disse elementer og deres indbyrdes sammenhæng stadig er synlige i landskabet. Det er denne kulturhistoriske værdi, det er hensigten, at fredningsforslaget skal sikre.

Billede 5: Rungsted Stejleplads - Per Groth, Rungsted

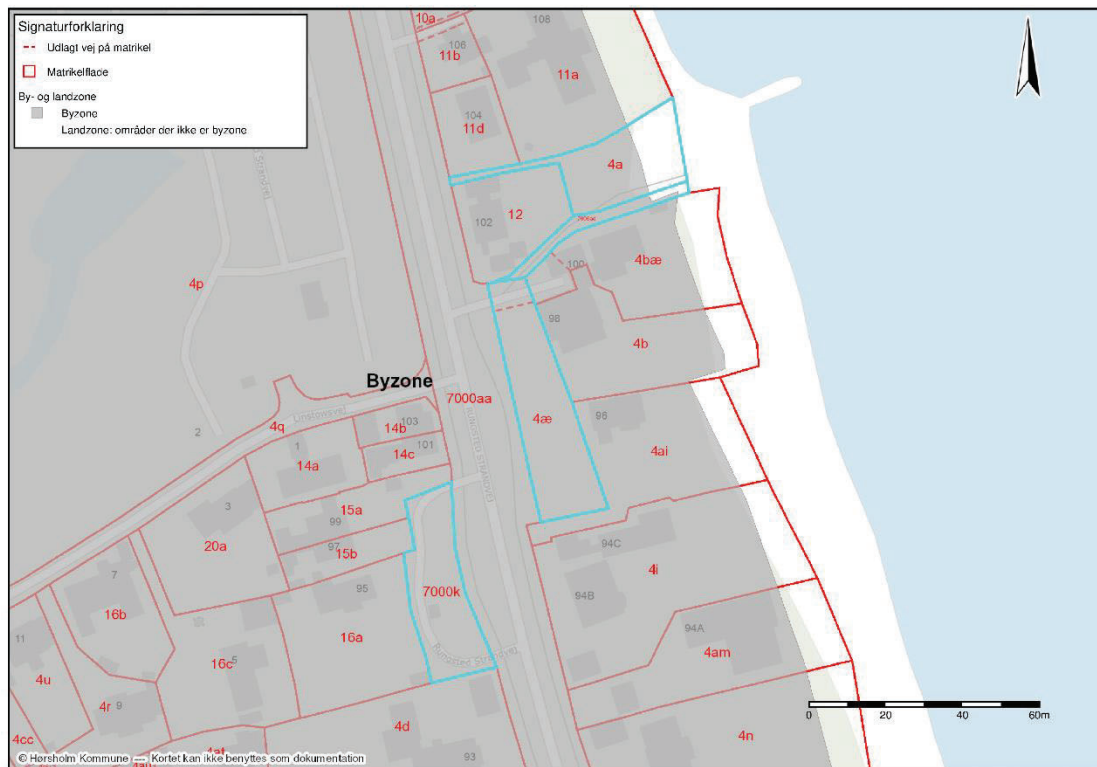
Offentlig adgang

Der er i dag offentlig adgang til arealerne. Det er hensigten med fredningsforslaget at sikre denne fremadrettet.

Frednings- og planlægningsmæssige forhold:

Zonestatus:

Det foreslåede fredningsområde er beliggende i byzone.

Kommuneplan:

Kommuneplanramme 2.B9:

Fredningsforslagets areal ligger i ramme 2.B9 – Karen Blixens Vej i Kommuneplanen 2021-2033.

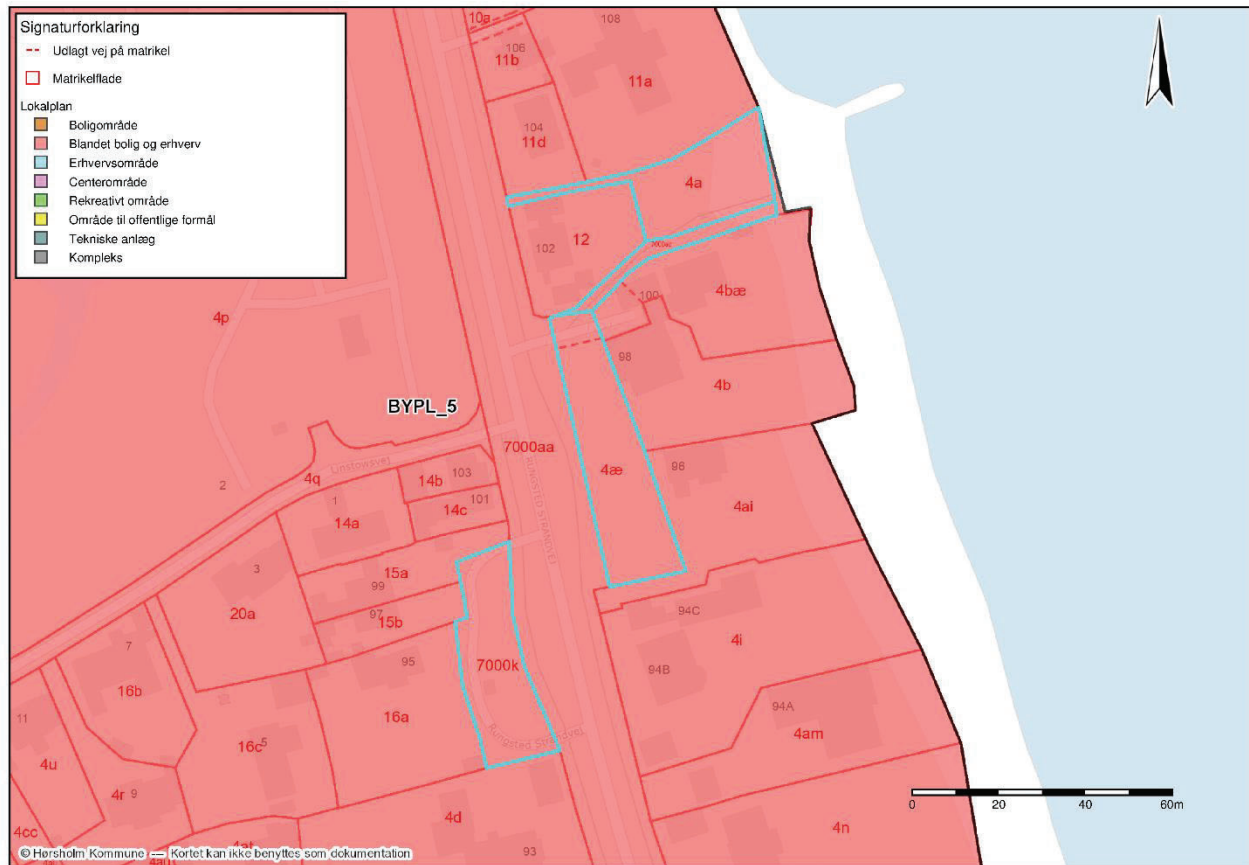
Kommuneplanramme 2.B9 har en generel anvendelse som boligområde og en specifik anvendelse som åben-lav boligbebyggelse.

Lokalplan:

Det foreslåede fredede areal er dækket af Partiel Byplanvedtægt nr. 5 – for et område mellem Kystbanen og Øresund syd for Rungstedvej. Matr.nr. 4a, 4æ og vejmatrikel 7000ad, Rungsted By, Rungsted ligger i byplanens område D. Område D skal friholdes for bebyggelse. Matr.nr. 7000k, Rungsted By, Rungsted er udlagt til fremtidig vej.

Eksisterende fredninger:

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det foreslåede fredningsområde. Dog er der en fredning nordvest for det foreslåede fredningsområde, Rungstedlund Fredningen.

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Natura 2000

Det nærmeste Natura 2000-område er område nr. 259 (Habitatområde H268), som ligger ca. 750m fra fredningsforslaget. Området er specielt udpeget for at beskytte forekomster af både tørre og våde skovnaturtyper med dominans af bøg på muld. I noget mindre omfang findes bøg på mor, ege-blandskov og elle- og askeskov.

Kommunen vurderer, at en fredning af arealet, hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke udpegningsgrundlaget for de nærmeste Natura 2000-områder væsentligt.

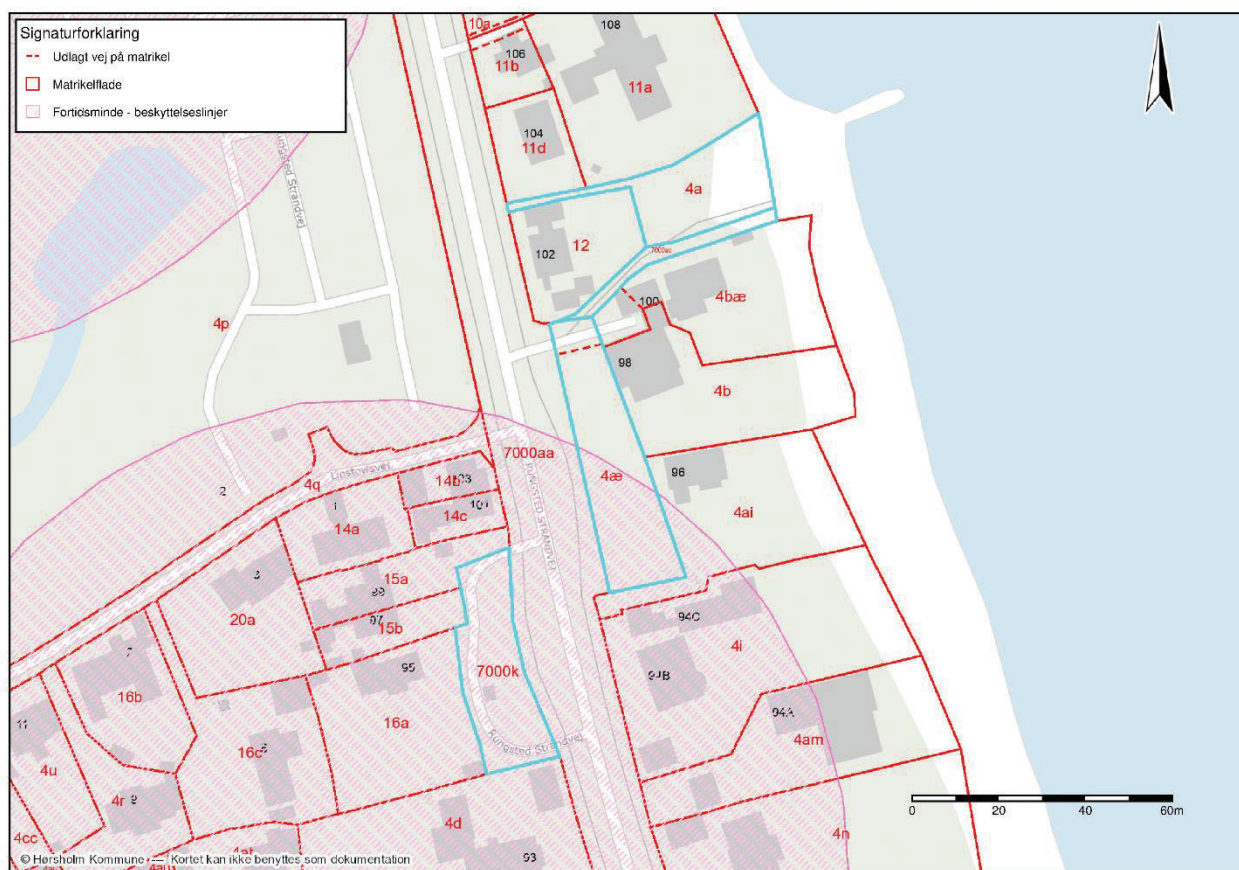

Bilag IV-arter

Der er ikke registreret nogen Bilag IV-arter på det pågældende areal, men der er i det umiddelbare nærområde fundet flere arter af flagermus, samt stor vandsalamander. Flagermus yngler og raster især i bygninger og hule træer. Stor Vandsalamander er afhængig af vandhuller som yngleområder og benytter områder med gode skjulesteder som f.eks. løvskove, blandskove eller dybe, skyggede søer som rasteområder. Fredningsforslaget består i dag udelukkende af åbne arealer med en mellem til høj græsbeplantning og vurderes derfor hverken til at være egnet yngle- eller rasteområde for nogle af de førnævnte arter. Formålet med fredningen er at bibeholde arealet, som det fremstår i dag, hvorfor en fredning af arealet vurderes ikke at ville påvirke eventuelle bilag IV-arter negativt.

Øvrige planforhold

Området, som foreslås fredet, ligger delvist inden for fortidsmindebeskyttelseslinje.

Fredningsbestemmelser

§1 Formål

Fredningen har til formål:

- At sikre offentlighedens adgang til arealerne
- At opretholde og forbedre arealernes kulturhistoriske, landskabelige og biologiske værdier.
- At arealerne forbliver åbne og med kig ud til Øresund.

§2 Fredningsområdet

Det fredede område omfatter ca. 0,27 ha, som fremgår af fredningskortet (Kortbilag 1).

§3 Bevaring af området

Stk. 1 Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§4 Arealernes drift og anvendelse

Stk.1 I forbindelse med vedtagelsen af fredningen skal der udarbejdes en plejeplan for området. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål. Naturpleje af arealerne skal udføres, som beskrevet i plejeplanen.

Stk. 2 Ejendommene må ikke udstykkes, og der må ikke foretages arealoverførsler.

Stk. 3 Deponering må ikke finde sted.

§5 Bebyggelse og faste konstruktioner

Stk.1 Der må ikke opføres bebyggelse indenfor fredningsområdet.

Stk. 2 De på arealerne værende stejler og tjærebord skal vedligeholdes og bevares.

Stk. 3 Der må opsættes og vedligeholdes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

Stk. 4 Fredningen er ikke til hinder for at der med fredningsnævnets godkendelse kan placeres bænke o. lign. på det fredede areal.

§6 Terrænændringer

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres.

§7 Almenhedens adgang

Stk. 1. Offentligheden har ret til at færdes overalt i fredningsområdet.

§8 Tilsyn

Stk. 1 Hørsholm Kommune fører tilsyn med overholdelsen af fredningens bestemmelser.

§9 Dispensationer

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

0 5 10 20
Meter

Matrikelkort udtæk af 16. Januar 2024

Målforshold 1:1.000

- Fredningsafgrænsning
- Matrikelafgrænsning

KORTBILAG 1 Fredningsafgrænsning

HØRSHOLM KOMMUNE

FREDNINGSFORSLAG

09-02-2024